

מסכת יבמות דף עז.

• אחר כל זה, אמר שאול לאבנר...

<u>(דף עז:)</u> "וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ שְׂאֵל אֶתְּהָ בֶן־מִי־זֶה הָעֵלָם"
הטעם שלעיל אמר שאול "נער", ועכשיו אמר "עלם", משום שהיה מרמוז שאול לאבנר הלכה אם עמונית ומואבית מותרות לבא לקהל נתעלמה ממך, צא ושאל בבית מדרש
אמרו ליה החכמים, התורה אסרה דוקא "עמוני" ולא עמונית, "מואבי" ולא מואבית
<u>(דף עז.)</u> אקשי להו דואג כל הני קושייתא, ואישתיקו
בעי דואג להכריז על דוד שהוא פסול לקהל
מיד עֲמָשָׂא *** חגר חרבו ואמר כל מי שאינו שומע הלכה זו ידקר בחרב, כך מקובלני מבית דינו של שמואל הרמתי "עמוני" ולא עמונית, "מואבי" ולא מואבית
קושית הגמ' - ומי מהימן, והאמר רבי אבא אמר רב, כל תלמיד חכם שמורה הלכה ובא, אם קודם מעשה שבאת הוראה לידו אמרה, ושנאה לתלמידיו בבית המדרש, שומעין לו, ואם לאו, אין שומעין לו, שמא מחמת מעשה הבא לידו אמרה, וא"כ כאן, שכבר שאלו אם דוד ראוי לבא בקהל, הוי לאחר המעשה, ואין שומעין לו?
תירוץ הגמ' - שאני הכא דהא שמואל ובית דינו קיים, ומילתא דעבידא לגלויי הוא, ולא משקר בה
קושית הגמ' - מכל מקום קשיא קושית דואג, דאין ללמוד מ"על אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים" דהיה להם לקדם אנשים לקראת אנשים, ונשים לקראת נשים, וא"כ נשים נמי אסורים לבא בקהל?
תירוץ הגמ' - הנשים צנועות, ולכן לא היו יכולין לקדם נשים לקראת נשים, (ופירש המהרש"ל שנשים של בני ישראל הן הצנועות ולא יצאו חוץ לאהליהם, ולכן לא יכלו המואביות לתן להן לחם ומים)
ואנו יודעין שצנועות הן, דהכא (בבל) תרגמו "כל כבודה בת מלך פנימה", ובמערבא אמרי ואיתימא ר' יצחק, אמר קרא "ויאמרו... איה שרה אשתך ויאמר הנה באהל", דאין דרך אשה לצאת מבית

*** עֲמָשָׂא היה בן של אביגיל. (אביגיל היתה בת יש, אחותה של דוד).

שם אביו של עמשא, בפסוק אחד נאמר "יתרא הישראלי", ובפסוק אחרת נאמרה "יתר הישמאלי",

ואמר רבא מלמד שחגר חרבו כישמעאל....

מסכת יבמות דף עז.

- כתנאי, דאיכא דנפקא ליה מ"עמוני...", ואיכא דנפקא ליה מ"על דבר...."

רבי שמעון	רבי יהודה
"על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים..."	"עמוני" ולא עמונית, "מואבי" ולא מואבית

- דרש רבא, מאי דכתיב "פתחת למוסרי"...

אמר דוד לפני הקב"ה, רבונו של עולם,
שני מוסרות, שהן רצועות שקושרין בהן העול, שהיו עלי,
פתחת, שהתרת את הנקבות,
ואלו הן, רות המואביה,
ונעמה העמונית, דהיא אמו של רחבעם, דנשאת לשלמה המלך,
וממנה יצאו מלכי בית דוד

- דרש רבא, מאי דכתיב "רבות עשית אתה ה' אלקי, נפלאותיך ומחשבותיך אלינו..."

ודייק רבא, "אלי" לא נאמר, אלא "אלינו",
מלמד שהיה רחבעם בן בנו של דוד (שאמו נעמה העמונית) יושב בחיקו של דוד,
אמר לו, עלי ועליך נאמר שתי מקראות הללו של "עמוני" ולא עמונית.... ו"על דבר אשר לא קדמו..."

- דרש רבא, מאי דכתיב "אז אמרתי הנה באתי...."

במגילת ספר כתוב עלי"	"אז אמרתי הנה באתי
ולא ידעתי שמימי אברהם נכתבה עלי במגילת ספר ***	אני אמרתי בשעה שנמשכתי, עתה באתי לגדולה, ומקרב פסקו לי גדולה זו
*** דכתיב "ויאצו המלאכים בלוט... ואת שתי בנותיך הנמצאות..." וכתיב "מצאתי דוד עבדי, בשמן... משחתי"	
(שמלמד שבזכות בית דוד העתידה לצאת מרות המואביה ונעמה העמונית, הציל הקב"ה את לוט ואת בנותיו, שמהן יצאו עמון ומואב)	

מסכת יבמות דף עז.

• אמר עולא אמר ר' יוחנן....

בת גר עמוני, כשרה לכהונה, וקס"ד עמוני ועמונית שנתגיירו, והורתה ולידתה בקדושה	
ואי כר' יוסי, דאמר אף גר שנשא גיורת, בתו כשרה לכהונה, פשיטא דכשרה לכהונה, דכאן נמי בת גר שנשא גיורת?	א"ל רבא בר עולא לעולא, כמאן, אי כר' יהודה, הא אמר בת גר זכר כבת חלל זכר, ופסולה לכהונה?
וכי תימא דאליבא דר' יוסי, וה"א שר' יוסי לא אמר דינו אלא בראוין לבא בקהל, אבל כאן בעמוני שאינו ראוי לבא בקהל, אימא בתו פסולה לכהונה, קמ"ל ר' יוחנן דכשרה לכהונה,	
מנא ליה שיהא ה"א דמשום דאינו ראוי לבא בקהל, בתו פסולה יותר משאר גרים, הואיל ונקבותיהן מותרות, אמאי יש ה"א לאסור בתו לכהונה?	
חלל	כהן גדול באלמנה
	1. וכי תימא דיליף מאלמנה לכ"ג, דהואיל ואינו ראוי בה, בתו חללה ופסולה לכהונה, וה"נ בעמוני שאינו ראוי לבא בקהל, בתו פסולה לכהונה,
3. חלל זכר יוכיח, שמותר בבת ישראל, ואין ביאתו בעבירה, ואפ"ה בתו פסולה לכהונה, וה"נ בעמוני שנשא עמונית, שאין ביאתו בעבירה, בתו פסולה לכהונה	2. אין ללמוד כן, דיש לפרוך מה אלמנה לכ"ג שכן ביאתו בעבירה, ולכן בתו פסולה לכהונה, אבל עמוני שנשא עמונית שאין ביאתו בעבירה, אימא בתו כשרה לכהונה?
4. דמה לחלל שכן יצירתו בעבירה, שביאת אביו ואמו בעבירה, תאמר בעמוני שאין יצירתו בעבירה, וא"כ אימא בתו כשרה לכהונה?	5. כהן גדול יוכיח, שאין יצירתו בעבירה, ואפ"ה בתו מאלמנה פסולה,
6. וחזר הדין.... הצד השווה שבהן שאינן ברוב קהל, שאינן כשאר רוב ישראל, שהרי יש בכלן צד פגום, כהן גדול ביאתו בעבירה, חלל יצירתו בעבירה, ובתו פסולה לכהונה, אף עמוני שאינו ברוב קהל, דאינו ראוי לבא בקהל, בתו פסולה לכהונה	
קושית הגמ' - יש לפרוך מה להצד השווה שבהן שכן יש בהן צד עבירה, בת כהן גדול יצירתה בעבירה, בת חלל יצירת אביה בעבירה, תאמר בעמונית שאין עבירה לא ביצירתה ולא ביצירת אביה, ופשיטא שכשרה?	
תירוץ הגמ' - לעולם בעמוני שנשא בת ישראל, דא"ר יוחנן אע"פ דביאתו בעבירה, ויהיה צד ללמוד מבת כהן גדול לאלמנה ובת חלל, שתהא בתו פסולה, קמ"ל דכשרה היא	
וכן מצינו דכי אתא רבין א"ר יוחנן בת גר עמוני או בת מצרי שני, שאביה נשא בת ישראל, וביאתו בעבירה, ר"ל אמר פסולה לכהונה, דיליף לה מכ"ג באלמנה, ור' יוחנן אמר כשרה....	

מסכת יבמות דף עז.

• בענין בת גר עמוני ובת גר מצרי....

בת גר עמוני או בת גר מצרי, שאביה נשא בת ישראל, וביאתו בעבירה,		
ריש לקיש	פסולה	יליף לה מאלמנה לכהן גדול
ר' יוחנן	כשרה	"עמיו" "מעמיו" להביא בתולה הבאה מב' עממים

• דתני רבי זכאי קמיה דר' יוחנן...

נאמר לגבי כהן גדול, "כי אם בתולה מעמיו יקח אשה"		
תני רבי זכאי	"מעמיו", להביא גיורת מִפְּנֵה, שהיא כשרה לכהונה, דהיינו שאביה ואמה מעם אחד, ונולדה בקדושה	לאפוקי גר עמוני שנשא בת ישראל, דלאו מִפְּנֵה היא, הואיל וביאתה בעבירה, בתו פסולה
א"ר יוחנן, אני שונה הברייתא	התורה לא כתב "עמיו" אלא "מעמיו" ** להביא בתולה הבאה מב' עממין, ואת אמרת גיורת מִפְּנֵה, ותו לא!	ע"כ ב' עממין דקאמר ר' יוחנן היינו גר עמוני שנשא בת ישראל, ואמר שבתו כשרה לכהונה ***
** כתיב "מעמיו" אפילו ממצקת עמיו ועם אחר, להביא בתולה הבאה משני עממין, ולפי זה הוי גר וישראלית, וגר זה לא שנא אם בא מעמון או מצרים או כל אומה		
*** דליכא למימר ב' עממין היינו עמוני שנשא עמונית, ונקראת ב' עממין דזכרים אסורין ונקבות מותרות, דא"כ היינו גיורת מִפְּנֵה, ואלא ע"כ שר' יוחנן בא לרבות אפילו בת גר עמוני שנשא בת ישראל		

• איכא דאמרי...

נאמר לגבי כהן גדול, "כי אם בתולה מעמיו יקח אשה"		
תני רבי זכאי	"מעמיו", להביא גיורת מִפְּנֵה, שהיא כשרה לכהונה, דהיינו שאביה ואמה מעם אחד, ונולדה בקדושה	לאפוקי גר עמוני שנשא בת ישראל, דלאו מִפְּנֵה היא, הואיל וביאתה בעבירה, בתו פסולה
א"ר יוחנן, אני שונה הברייתא	להביא בתולה הבאה מב' עממין, ומעם שיש לו שני עממין ** ואת אמרת גיורת מִפְּנֵה, ותו לא!	הכי קאמר ליה בהדיא להביא בתולה הבאה משני עממין, מישראלית וגר, ואותו גר הוי מעם שיש לו שני עממין, דהיינו עמוני, ואמר שבתו כשרה לכהונה
** לפי זה, ההיתר של ב' עממין נאמר בעמון דיש להם שני עממין, שהזכרים אסורין והנקבות מותרין		

מסכת יבמות דף עז:

• בענין ב' לשונות בדברי ר' יוחנן אני שונה הברייתא....

לישנא קמא	להביא בתולה הבאה מב' עממין,	נאמר בכל ב' עממין, וא"כ גר מצרי שנשא בת ישראל, בתו כשרה לכהונה
איכא דאמרי	להביא בתולה הבאה מב' עממין, ומעם שיש לו שני עממין	נאמר דוקא בגר עמוני שנשא בת ישראל, ואיני יודע גר מצרי שנשא בת ישראל

• קושית הגמ' על האיכא דאמרי...

להאי לישנא דקתני בהדיא דלא מרבי אלא בת עמוני, דקתני "מעם שיש בו שני עממין",	
בת מצרי שני שנשא ישראלית וביאתו בעבירה, מנא ליה לר' יוחנן דכשרה?	
עמוני שנשא בת ישראל, בתו כשרה לכהונה	מצרי שני שנשא מצרית שניה, בתו כשרה לכהונה
1. וכי תימא יליף מעמוני שנשא בת ישראל	3. מצרי שני שנשא מצרית שניה יוכיח שאין הצד החמור שהוא מצרי גורם לפסול את בתו לכהונה, שהרי בתו, שהיא מצרית שלישית כשרה לכהונה, והוא הדין מצרי שני שנשא בת ישראל, בתו כשרה לכהונה
2. אין ללמוד כן, דיש לפרוך שעמוני קל הוא, שכן נקבות מותרות, ולכן עמוני שנשא בת ישראל, בתו כשרה לכהונה, אבל מצרי שחמור הוא, שהנקבות אסורות כזכרים, אימא מצרי שני שנשא בת ישראל, בתו פסולה לכהונה?	4. אין ללמוד ממצרי שני שנשא מצרית שניה, דמה למצרי שני שנשא מצרית שניה שאין ביאתו בעבירה, ולכן בתו כשרה לכהונה, אבל מצרי שני שנשא בת ישראל, שביאתו בעבירה, אימא בתו פסולה לכהונה?
5. עמוני שנשא בת ישראל יוכיח, שביאתו בעבירה, ואפ"ה בתו כשרה לכהונה	
6. וחזר הדין.... הצד השווה שבהן שכשרות לקהל (על פי גירסת המהר"ם ברש"י), וכיון דבשניהם, יש להם קולא דבת עמוני ובת מצרי שניהן כשרות לקהל וכשרות לכהונה אף עמוני שנשא בת ישראל, דבתו כשרה לקהל, בתו נמי כשרה לכהונה	

• אמר רב יוסף....

היינו דשמענא ליה לרב יהודה דאמר "עמיו" "מעמיו",
ולא ידענא מה הוה דריש בה,
השתא ידענא דלאכשורי בת עמוני שנשא בת ישראל קאתי

מסכת יבמות דף עז:

• כי אתא רב שמואל בר יהודה, אמר הכי תנא רבי זכאי קמיה דר' יוחנן...

תני רבי זכאי	א"ל ר' יוחנן, פוק תנא לברא
אשה עמונית, כשרה	דמאי דקאמר אשה עמונית כשרה, שפיר קאמר, דעמוני ולא עמונית
בנה מעמוני, פסול	ובנה מעמוני פסול לקהל, נמי שפיר קאמר, דהא עמוני הוא
ובתה מעמוני, כשרה, בד"א בעמוני ועמונית שנתגיירו, אבל בתה מעמוני, פסולה	אלא בתה מעמוני כשרה, למאי? אילימא לבא בקהל, השתא אמה שלא נולדה בקדושה, אמרת כשרה, בתה שנולדה בקדושה מיבעיא?
	ואלא לכהונה, והדר תני בד"א בעמוני ועמונית שנתגיירו, וילדה לו בת, דאין יצירתה בעבירה, והיא גיורת מִכְּנָה, אבל בתה מעמוני פסולה, ומאי היא "בתה מעמוני", ע"כ אינה עמוני שנשא עמונית, דהיינו גיורת מִכְּנָה, דהא אכשרת לה, דהא תני בתה מעמוני כשרה,
	ואלא מאי עמוני שנשא בת ישראל, וקאמר פסול משום דביאתו בעבירה, וע"ז אמר ר' יוחנן, פוק תני לברא, דהא נמי כשרה, שהרי אני שונה "עמיו" "מעמיו", דאפילו הם משני עממין כגון עמוני שנשא בת ישראל, בתו כשרה לכהונה

מסכת יבמות דף עז:

• משנה דף עז: ק"ו של ר' שמעון, גמ' עז: תשובה של חכמים... לפי ה"ה א שהצד השוה של ר' שמעון יהיה מעריות וממזר

רבי שמעון	חכמים
משנה דף עז: - ר"ש אומר ק"ו להתיר את הנקבות של מצרי ואדומי מיד, ומה אם במקום שאסר את הזכרים איסור עולם (עמוני ומאובי), התיר את הנקבות מיד, מקום שלא אסר את הזכרים אלא עד שלשה דורות (מצרי ואדומי) אינו דין שנתיר את הנקבות מיד	גמרא דף עז: - התשובה שהשיבו חכמים על זה, דעריות יוכיחו, דעריות אינן אסורים אלא עד שלשה דורות, דבת בתו אסורה לו, והוא בכלל, ועשה בהן נקבות כזכרים, בת בתו כבת בנו, וא"כ ה"ה במצרי ואדומי, דאע"פ שאינן אסורות אלא עד שלשה דורות, הנקבות אסורות כזכרים
מה לעריות שכן כרת, ולכן חמור הוא, וה"ה דחמור הוא שזכרים כנקבות, משא"כ מצרי ואדומי שאין בו כרת **, הנקבות מותרות מיד	ממזר יוכיח, שאין כרת בביאתו, ועשה בו בתו כבנו, דאחד ממזר ואחד ממזרת אסור, וה"ה מצרי ואדומי אע"פ שאין בהן כרת, הנקבות אסורות כזכרים
מה לממזר שכן אינו ראוי לבא בקהל לעולם, ולכן בתו כבנו, אבל מצרי ואדומי דראוין לאחר ג' דורות, נקבותיהן מותרות מיד	עריות יוכיחו, שראוין לבא בקהל, שכשרים לכל ישראל חוץ מקרובים, ועשה בהן נקבות כזכרים, וה"ה במצרי ואדומי, וחזר הדין... הצד השוה שבהן שאסורים, שהעריות אסורים לקרוביהן, וממזר אסור לכל ישראל, אחד זכרים ואחד נקבות, אף אני אביא מצרי ומצרית שיהיו אסורים אחד זכרים ואחד נקבות
מה להצד השוה שבהן שכן יש בהן צד כרת, שיש עונש כרת לעריות, ובממזר נמי, אע"פ שאין כרת בביאתו, מ"מ יש כרת ביצירתו שנולד מאשה שהיא לאביו בכרת, אבל מצרי ואדומי דאין בהן כרת, נקבותיהן מותרות מיד	לזה אין תשובה להק"ו וצד השוה של ר"ש, דיש פירכא על הצד השוה של עריות וממזר, ולכן אמר הגמ' מהלך אחרת...

** שמצרי ואדומי אינו אלא עשה

"דור שלישי יבא להם", ולא ראשון ושני,

ולאו הבא מכלל עשה, עשה.

מסכת יבמות דף עז:

- משנה דף עז: ק"ו של ר' שמעון, גמ' עז: תשובה של חכמים... לפי המסקנא שהצד השוה של ר' שמעון יהיה מעריות ומחלל מחייבי עשה

רבי שמעון	חכמים
<u>משנה דף עז:</u> - ר"ש אומר ק"ו להתיר את הנקבות של מצרי ואדומי מיד, ומה אם במקום שאסר את הזכרים איסור עולם (עמוני ומאובי), התיר את הנקבות מיד, מקום שלא אסר את הזכרים אלא עד שלשה דורות (מצרי ואדומי) אינו דין שנתיר את הנקבות מיד	<u>גמרא דף עז:</u> - התשובה שהשיבו חכמים על זה, דעריות יוכיחו, דעריות אינן אסורים אלא עד שלשה דורות, דבת בתו אסורה לו, והוא בכלל, ועשה בהן נקבות כזכרים, בת בתו כבת בנו, וא"כ ה"ה במצרי ואדומי, דאע"פ שאינן אסורות אלא עד שלשה דורות, הנקבות אסורות כזכרים
מה לעריות שכן כרת, ולכן חמור הוא, וה"ה דעריות חמור שזכרים כנקבות, משא"כ מצרי ואדומי שאין בו כרת **, הנקבות מותרות מיד	חלל מחייבי עשה *** יוכיח, אליבא דר' אלעזר בן יעקב דיש חלל מחייבי עשה, שאין בו צד כרת ביצירתו ואין כרת בביאתו, ואפ"ה הנקבות אסורות כזכרים, וה"ה מצרי ואדומי אע"פ שאין בהן כרת, הנקבות אסורות כזכרים
מה לחלל שכן יצירתו בעבירה, ולכן בתו כבנו, אבל מצרי ואדומי דאין יצירתו בעבירה, נקבותיהן מותרות מיד	עריות יוכיחו, שאין יצירתן בעבירה, ועשה בהן נקבות כזכרים, וה"ה במצרי ואדומי, וחזר הדין... הצד השוה שבהן שאסורים, העריות לקרוביהן, וחלל אסור לכהונה, אחד זכרים ואחד נקבות, אף אני אביא מצרי ומצרית שיהיו אסורים, אחד זכרים ואחד נקבות, וזה התשובה של החכמים שאין ללמוד הק"ו וצד השוה של ר"ש
*** במקום שנולד מחייבי עשה כגון כהן גדול שנשא אנוסה או מפותה, שהיא עליו בעשה "בתולה יקח" ולא בעולה, ואין כאן לאו דזונה, דליכא למ"ד ביאת פנויה זנות היא אלא ר' אלעזר, ולית הלכתא כוותיה	

- ר' שמעון לית ליה דר' אליעזר בן יעקב, וסבר שאין חלל מחייבי עשה, וא"כ ליכא למימר חלל מחייבי עשה יוכיח, ולכן אמר במשנתינו, לא כן, דלא סבר כראב"י וא"כ אין לפרוך הק"ו מעריות, דמה לעריות שכן כרת, ועוד אפילו לדידכם דסברי כראב"י דיש חלל מחייבי עשה, הלכה אני אומר שקבלתי מרבתי שנקבות מותרות, ולכן עליכם לקבלה.
- תניא אמר להן ר' שמעון, הלכה אני אומר, ועוד מקרא מסייעני שהנקבות מותרות מיד, דהא כתיב גבי מצרי ואדומי "בנים אשר יולדו להם דור שלישי..." דמשמע דוקא הבנים אסורים ולא הבנות.

If you would like the shakla vetarya summaries emailed directly to you (before it is posted on the website), or to give feedback, please email blumenfeldyaakov@gmail.com.